

Krzysztof Roszkowski

Uniwersytet Przyrodniczo-Humanistyczny w Siedlcach

Wydział Humanistyczny

Instytut Edukacji

BEZPIECZEŃSTWO SPORTOWYCH IMPREZ MASOWYCH, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM MECZÓW PIŁKI NOŻNEJ

SAFETY OF MASS EVENTS WITH PARTICULAR EMPHASIS ON THE FOOTBALL MATCHES

Streszczenie: Sytuacja, która miała miejsce w trakcie meczu o Puchar Polski między Legią Warszawa a Arką Gdynia, wskazuje na to, że kibice i piłkarze nie mają dobrze zapewnionego bezpieczeństwa. Systemy nie są wystarczające, a osoby odpowiedzialne za te kwestie nie potrafią poradzić sobie z zagrożeniem. Mimo funkcjonowania ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych, w której zawarte są wytyczne dotyczące zapewnienia ochrony życia, zdrowia i mienia podczas wydarzeń takich jak między innymi mecze piłki nożnej, zauważyć można wiele niedociągnięć i błędów organizatorów i służb porządkowych. Prowadzi to do tzw. „incydentów”, stanowiących zagrożenie wszystkich osób przebywających na terenie obiektu.

Słowa kluczowe: bezpieczeństwo, impreza masowa, przestępczość stadionowa, piłka nożna

Summary: The situation which took place during the final match for the Polish Cup between Legia Warszawa and Arka Gdynia illustrates that the footballers and their fans are not safe. The systems are not sufficient enough and the people who are responsible for safety cannot cope with the threats. In spite of the fact that there is the law on the safety of mass events which includes the guidelines concerning ensuring life protection, health and property protection during the events like football matches one can see that there are a lot of shortcomings and the mistakes of the organizers and the security services. This leads to the incidents which constitute a threat to all the people who participate in the sporting events.

Key words: safety, mass event, football-related crime, football

Wstęp

Imprezy masowe były organizowane już od czasów starożytnych. Od zawsze stanowiły pewną formę rozrywki i widowiska, między innymi takie jak uroczystości religijne (np. Wielkie Dionizje w Grecji), tryumfalne wjazdy wodzów rzymskich po zwycięskich bitwach, wydarzenia sportowe (np. olimpiady w Grecji czy popularne w starożytnym Rzymie walki gladiatorów i zwierząt). Obecnie przybierają inną formę. Popularne są takie wydarzenia jak uroczystości religijne (np. wybór papieża w Watykanie), koncerty, a także mecze piłki nożnej, baseballu czy koszykówki. Zapewnieniem bezpieczeństwa na danych imprezach masowych zajmują się zazwyczaj podmioty administracji publicznej lub prywatnie zatrudniające do tego firmy ochroniarskie czy specjalne komisje. Stanowi to wyzwanie, ponieważ zarówno organizatorzy, jak i służby porządkowe są zobligowane do przewidywania wszystkich możliwych zagrożeń, a także zapewnienia ochrony zdrowia, życia oraz mienia. Wiąże się to z wdrożeniem wielu procedur i zaangażowaniem wielu jednostek, zapewniających bezpieczeństwo osób przebywających w obiekcie, w którym odbywa się dana impreza masowa.

Charakterystyka imprez masowych

W ustawie o bezpieczeństwie imprez masowych z dnia 20 marca 2009 r. nie została podana jednoznaczna definicja imprezy masowej. Określony jednak został podział imprez masowych na imprezę masową artystyczno-rozrywkową oraz masową imprezę sportową¹.

Impreza masowa artystyczno-rozrywkowa (jak wskazuje nazwa) ma charakter rozrywkowy, artystyczny lub jej przebieg polega na oglądaniu przekazu telewizyjnego na ekranach lub urządzeniach, których przekątna przekracza 3 metry. Miejszem odbywania się takiego wydarzenia może być stadion lub inny obiekt niebędący budynkiem, a także teren umożliwiający organizację imprezy masowej, jeśli liczba miejsc przeznaczonych uczestnikom przez organizatora wynosi nie

¹ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. – O bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1160, Dz.U. z 2018 r. poz. 138, 310) art. 3, art. 6, art. 8, art. 13.

mniej niż 1000. Może być zorganizowana również w hali sportowej lub w budynku, jeśli liczba udostępnionych miejsc wynosi nie mniej niż 500².

Mianem sportowej imprezy masowej określa się współzawodnictwo sportowe lub przedsięwzięcie mające na celu popularyzowanie kultury fizycznej. Według ustawy powinna odbywać się na stadionie lub w innym obiekcie niebędącym budynkiem, a także na terenie umożliwiającym przeprowadzenie imprezy masowej, w którym ilość przeznaczonych uczestnikom miejsc wynosi nie mniej niż 1000. Sportowa impreza masowa może być również zorganizowana w hali sportowej lub budynku umożliwiającym przeprowadzenie imprezy sportowej, w którym ilość udostępnionych miejsc wynosi nie mniej niż 300³.

Imprezą masową nie są wydarzenia organizowane w teatrach, operetkach, kinach, filharmoniach, muzeach, bibliotekach, domach kultury, galeriach sztuki, szkołach i placówkach oświatowych. Również nie zaliczają się do nich imprezy organizowane przez pracodawców dla pracowników, wydarzenia w ramach współzawodnictwa dzieci i młodzieży, a także sportowców niepełnosprawnych oraz o charakterze rekreacji ruchowej organizowanej nieodpłatnie na terenie otwartym⁴.

Terminem imprezy masowej o podwyższonym ryzyku określa się imprezę masową, w trakcie której, na podstawie informacji o przewidywanych zagrożeniach lub doświadczeniach dotyczących zachowania uczestników, istnieje możliwość wystąpienia aktów przemocy i agresji⁵.

Mecze piłki nożnej

Mecze piłki nożnej zaliczane są do sportowych imprez masowych. Cieszą się dużą popularnością w społeczeństwie, zarówno pod względem uprawiania tego sportu, jak i oglądania rozgrywek piłkarskich. Jednak oprócz meczów rozgrywanych przez reprezentację Polski podczas mistrzostw świata, Europy czy w ramach rankingu FIFA istotne są również te, które odbywają się na szczeblu ogólnopolskim.

² Ibidem.

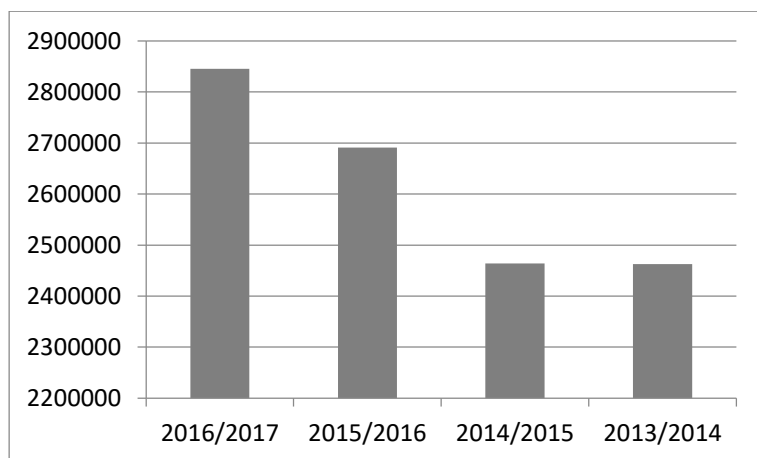
³ Ibidem.

⁴ Ibidem.

⁵ Ibidem.

Rozgrywki piłki nożnej w Polsce dzielą się na wiele lig. Najwyższą ligą rozgrywkową w kraju jest od roku 2008 Ekstraklasa, do której awansują 2 najlepsze zespoły z pierwszej ligi⁶. Kolejny szczebel rozgrywkowy stanowi druga, trzecia i czwarta liga, z czego ta ostatnia jest podzielona lokalnie, gdzie rywalizują drużyny tylko z jednego województwa. W rywalizacji o Puchar Polski mogą brać udział drużyny z wszystkich lig, które spełniają określone wymagania, co może dać im szansę nie tylko wzbogacenia klubu, ale także udział w eliminacjach do rozgrywek europejskich, podwyższając tym prestiż klubu.

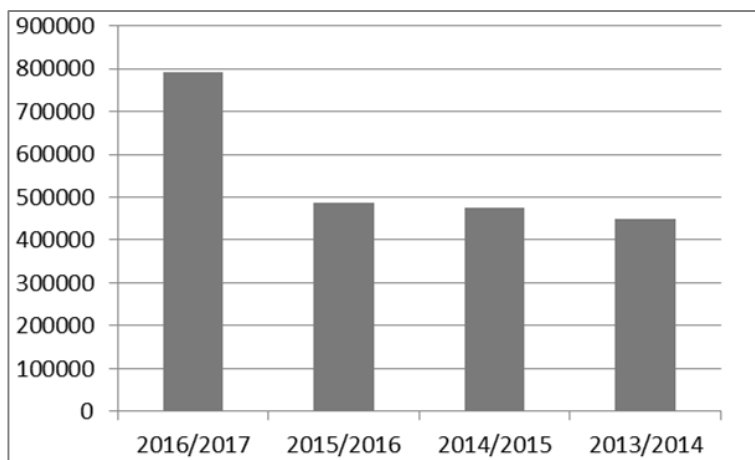
Statystyki i raporty przedstawiane przez PZPN (Polski Związek Piłki Nożnej) ukazują, że piłka nożna jest najpopularniejszym sportem w Polsce, a rozgrywki ligowe, zwłaszcza Ekstraklasy i pierwszej ligi, przyciągają tłumy kibiców.

Wykres 1. Frekwencja podczas meczów Ekstraklasy, zgodna z danymi przedstawionymi w raportach dot. organizacji i stanu bezpieczeństwa meczów szczebla centralnego z lat 2016/2017, 2015/2016, 2014/2015, 2013/2014

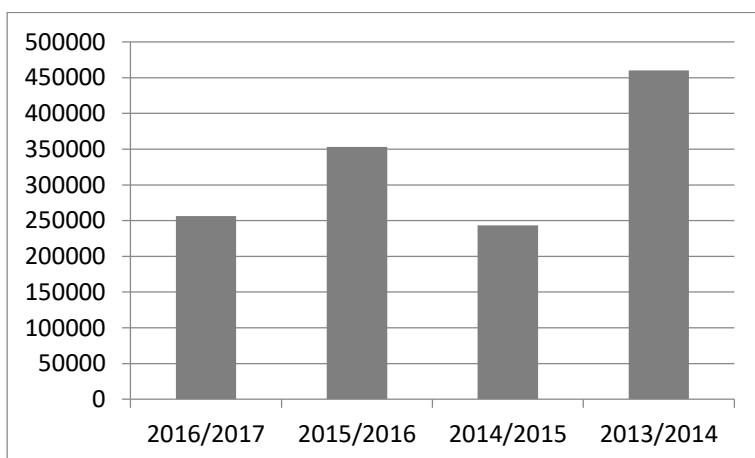
Źródło: <https://www.pzpn.pl>

⁶ P. Mogielnicki, *Reforma rozgrywek od sezonu 2008/2009*, www.90minut.pl (20.06.2018).

Wykres 2. Frekwencja podczas meczów pierwszoligowych, zgodna z danymi przedstawionymi w raportach dot. organizacji i stanu bezpieczeństwa meczów szczebla centralnego z lat 2016/2017, 2015/2016, 2014/2015, 2013/2014

Źródło: <https://www.pzpn.pl>

Wykres 3. Frekwencja podczas meczów drugoligowych, zgodna z danymi przedstawionymi w raportach dot. organizacji i stanu bezpieczeństwa meczów szczebla centralnego z lat 2016/2017, 2015/2016, 2014/2015, 2013/2014

Źródło: <https://www.pzpn.pl>

Powyższe wykresy wykazują, że w ciągu czterech ostatnich lat znacznie wzrosło zainteresowanie rozgrywkami w ramach Ekstraklasy i I ligi, a mecze drugoligowe straciły pewną część widzów. Przyczyną tego zjawiska jest fakt, że kluby

z dużych miast, które znajdowały się w drugiej lidze, awansowały do wyższej klasy rozgrywkowej, zabierając tym samym rzeszę swoich kibiców do wyższej ligi.

Przestępczość stadionowa

Mecze rozgrywane przez polskie kluby piłkarskie wzbudzają dużo emocji wśród kibiców. Wiąże się to z lokalnym patriotyzmem i silnym poczuciem przynależności grupowej. Dana drużyna reprezentuje przecież swoje miasto w rozgrywkach o tytuł mistrza Polski. Wzajemna niechęć kibiców do siebie powoduje powstawanie zjawiska zwanego chuligaństwem stadionowym. Zamiennie stosowany jest termin przestępczość stadionowa.

Chuligaństwo stadionowe jest nazwą potoczną, której pochodzenie przypisuje się Edwardowi z rodziny Hooligan. W XIX był przywódcą irlandzkiego gangu, który zasłynął z awantur podczas rozgrywek piłki nożnej⁷. Pojęcie przestępczości stadionowej nie posiada jednolitej, powszechnie uznanej definicji, dlatego przyjęto wieloaspektowy, w tym interdyscyplinarny ogląd problemu zachowań dewiacyjnych⁸.

Przestępczość stadionowa w pewnym stopniu łączy się z pojęciem chuligaństwa stadionowego, które odnosi się dewiacyjnych zachowań kibiców, podczas meczów sportowych. Aby przybliżyć to zjawisko, należy więc w pierwszej kolejności zdefiniować chuligaństwo stadionowe. W kodeksie karnym czynem chuligańskim określa się występki popełnione publicznie z błałego powodu lub bez niego, rażąco lekceważąc porządek prawny. Polega na zamachu na wolność, cześć lub nietykalność cielesną, bezpieczeństwo powszechne, działalność instytucji państwowych lub samorządu terytorialnego, porządek publiczny lub na umyślnym niszczeniu, uszkodzeniu, a także czynieniu niezdatną do użytku cudzej rzeczy⁹. Przymiotnik „stadionowe” odnosi się do miejsca popełniania tego występkę, w tym wypadku najczęściej stadionu, na którym rozgrywane są mecze piłki nożnej.

⁷ J. Dudala, *Fani-chuligani. Rzecz o polskich kibolach studium socjologiczne*, Wyd. Akademickie „Żak”, Warszawa 2004, s. 27.

⁸ W. Pływaczewski, *Zorganizowane formy przestępstwa na tle zjawiska tzw. przestępczości stadionowej*, [w:] *Przestępczość stadionowa. Etimologia, fenomenologia, przeciwdziałanie zjawisku*, W. Pływaczewski, J. Kudrelek (red.), Szczytno 2010, s. 19.

⁹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., nr 88 poz. 553, ze zm.), art. 115 §21.

Termin przestępczość stadionowa w dużej mierze rozszerza dotychczas stosowane pojęcie „chuligaństwa stadionowego”, ponieważ odnosi się do wszelkich czynów zabronionych ustawowo pod groźbą kary w związku z piłką nożną. Oznacza to, że takie zachowania występują nie tylko podczas meczu, na stadionie, ale w każdej sytuacji powiązanej z piłką nożną, również przed rozgrywkami sportowymi, a także po ich odbyciu się¹⁰.

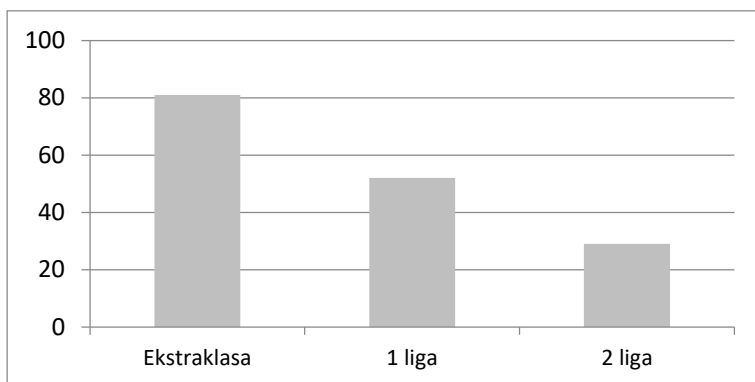
Przestępczość na imprezach masowych, zwłaszcza jeśli chodzi o te związane z piłką nożną, w Polsce na przestrzeni lat jest stosunkowo wysoka w skali europejskiej i światowej, a jej początek datuje się na wiek XX. Choć najgroźniejsze wydarzenia przestępcze na imprezach masowych miały miejsce w XXI. Znakomitym przykładem jest tutaj mecz derbowy rozegrany w 2006 roku pomiędzy Polonią Warszawa a Legią Warszawa, gdzie na pierwszy rzut oka można było zauważyć brak zorganizowania funkcjonariuszy zabezpieczających imprezę. Aż 1300 policjantów nie było w stanie opanować zamieszek pseudokibicowskich. Mimo użycia gazu łzawiącego i broni z gumowymi kulami, a także armatek wodnych, pseudokibicom udało się uciec do centrum stolicy, gdzie nękali przez cały dzień policjantów próbujących ich uspokoić. W tej sprawie zatrzymano 741 osób, jednak niewiele z nich zostało ukaranych. Kolejną sytuacją ukazującą niewydolność systemu zabezpieczania imprez masowych jest ta z roku 2006, w trakcie rozgrywania meczu Wisła Kraków – Legia Warszawa, kiedy około 500 pseudokibiców bez biletów próbowało przedostać się siłą na stadion. Tutaj także starcia z policją trwały bardzo długo, a obrażenia odniosło 54 funkcjonariuszy, zatrzymano 230 z około 500 uczestników zajść¹¹.

Mecze podwyższonego ryzyka

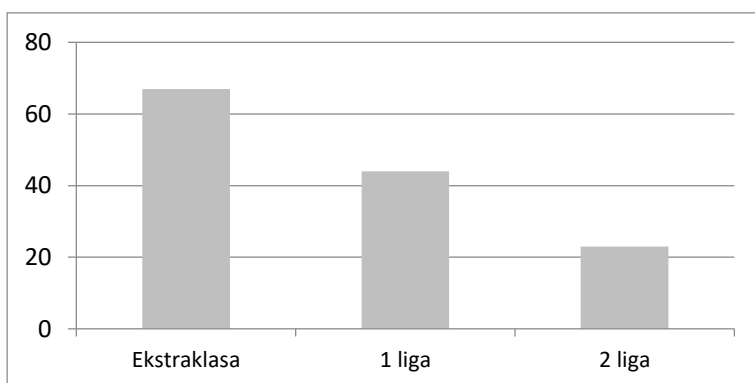
Zjawisko przestępczości stadionowej w trakcie meczów rozgrywanych w Ekstraklasie i pozostałych ligach zostało odnotowane w raportach PZPN pod nazwą „incydentów”. Częstotliwość i skala ich występowania zadecydowały o określeniu niektórych spotkań mianem meczów podwyższonego ryzyka.

¹⁰ A. Tsoukala, *Security Policies & Human Rights in European Football Stadia*, „Challenge–Liberty & Security” 5/2007, s. 5.

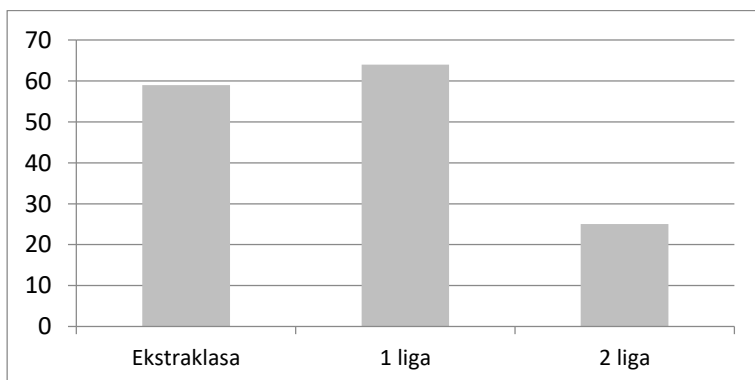
¹¹ W. Cyrny *Brutalne zamieszki z udziałem polskich kiboli*, „Wprost” 34/2013 s. 51, <https://www.wprost.pl/413822/Brutalne-zamieszki-z-udzialem-polskich-kiboli> (23.07.2018 r.).

Wykres 4. Ilość meczów podwyższonego ryzyka w latach 2016/2017 według statystyk PZPN
Źródło: <https://www.pzpn.pl>

Wykres 5. Ilość meczów podwyższonego ryzyka w latach 2015/2016 według statystyk PZPN
Źródło: <https://www.pzpn.pl>

Wykres 6. Ilość meczów podwyższonego ryzyka w latach 2014/2015 według statystyk PZPN
Źródło: <https://www.pzpn.pl>

Przytoczone dane ukazują tendencję rosnącą występowania agresji i przemocy podczas meczów trzech najważniejszych lig w Polsce. W sezonie 2016/2017 w Ekstraklasie rozegrano 296 meczów, z czego 81 określono mianem meczów podwyższonego ryzyka, w I lidze odbyło się 306 spotkań, z których podczas 52 zastrzono środki ostrożności, a w II lidze miejsce miało 306 rozgrywek, spośród których 29 określono imprezami podwyższonego ryzyka. Sezon 2015/2016 pokazał, że podczas 296 meczów Ekstraklasy 67 było meczami podwyższonego ryzyka, podczas rozgrywek pierwszoligowych, których w sumie odbyło się 291, 44 imprezy sportowe wymagały wzmoczonych środków ostrożności, a w trakcie 291 spotkań drugoligowych 23 określono meczami podwyższonego ryzyka. Według statystyk podsumowujących sezon 2014/2015 z 296 meczów Ekstraklasy 59 było meczami podwyższonego ryzyka, z 296 meczów I ligi, aż 64 określono mianem podwyższonego ryzyka, a z 306 meczów drugoligowych 25 wymagało dodatkowych zabezpieczeń¹².

Największa liczba meczów podwyższonego ryzyka występuje oczywiście w Ekstraklasie i w pierwszej lidze, z powodu znaczenia tych rozgrywek i korzyści, jakie mogą przynieść klubom reprezentującym dane miasta. Na niższych szczeblach raczej tego zjawiska nie można zaobserwować, a przynajmniej nie jest odnotowywane w raportach policyjnych i PZPN. Prawdopodobnie ma to związek z niskim prestiżem i niewielką frekwencją podczas tych rozgrywek.

Największe zagrożenie niosą za sobą mecze drużyn pochodzących z tych samych miast. W trakcie rozgrywania tego typu spotkań najczęściej dochodzi do aktów agresji kibicowskiej i wandalizmu oraz szeroko rozumianej przestępczości stadionowej. W Polsce przykładami takich meczów są między innymi te rozgrywane pomiędzy Cracovią Kraków a Wisłą Kraków, ŁKS-em Łódź a Widzewem Łódź. Do czynów chuligańskich dochodzi nie tylko w trakcie meczów stołecznych drużyn, lecz również w przypadku meczów drużyn pochodzących z innych miast, takich jak np. Arka Gdynia vs Lechia Gdańsk, Lech Poznań vs Legia Warszawa oraz Jagiellonia Białystok vs Legia Warszawa.

W 2013 roku w amerykańskim serwisie sportowym „Bleacher Report” utworzono ranking, w którym fanatycy Wisły zostali sklasyfikowani na 9. miejscu najgroźniejszych kibiców na świecie. Amerykanie argumentują ten haniebny dla

¹² Strona oficjalna Polskiego Związku Piłki Nożnej, <https://www.pzpn.pl> (23.06.2018 r.).

Polski ranking brutalnym morderstwem Tomasza C., który został dźgnięty nożem aż 57 razy przez pseudofanów Wisły Kraków¹³.

Bezpieczeństwo meczów piłki nożnej

Przed każdym rozegranym meczem organizator, zgodnie z ustawą o bezpieczeństwie imprez masowych, zobowiązany jest do podjęcia odpowiednich kroków w celu zapewnienia bezpieczeństwa uczestnikom wydarzenia. Oprócz spełnienia wymogów budowlanych, sanitarnych oraz dotyczących ochrony przeciwpożarowej, organizator powinien zadbać o udział odpowiednich służb porządkowych i informacyjnych oraz kierującego nimi kierownika do spraw bezpieczeństwa. Ich zadaniem jest ochrona życia, zdrowia i mienia osób przebywających w obiekcie w trakcie danej imprezy.

Liczebność służb porządkowych i informacyjnych uzależniona jest od charakteru wydarzenia. Minimalne wymagania w przypadku imprezy określanej mianem „zwykłej” różnią się znacznie od wymagań wobec imprezy „podwyższonego ryzyka”.

Tabela 1. Zależność między ilością służb porządkowych i informacyjnych a ilością uczestników danej imprezy masowej (minimum wg rozporządzenia)

Charakter imprezy masowej	Liczba członków służby porządkowej i informacyjnej	Dodatkowi członkowie służby porządkowej i informacyjnej	Minimalny odsetek członków służby porządkowej
Impreza „zwykła”	10 członków na 300 uczestników	1 członek na każdych kolejnych 100 uczestników	20 %
Impreza „podwyższonego ryzyka”	15 członków na 200 uczestników	2 członków na każdych kolejnych 100 uczestników	50%

Źródło: S. Parszowski, A. Kruczyński, *Imprezy masowe. Organizacja, bezpieczeństwo, dobre praktyki*, Difin Warszawa 2015, s. 54.

Warto jednak pamiętać, że każda impreza, nawet podwyższonego ryzyka, ma swój indywidualny charakter, a w przepisach prawa opisane są tylko minimalne wymagania. W związku z tym bardzo często na niektórych imprezach podwyższonego ryzyka występują wyraźnie braki personelu. Niektórzy organizatorzy

¹³ M. Bielecki *Ranking: fani Wisły w "10" najgroźniejszych*, <http://sport.wp.pl/kat,77156,title,Ranking-fani-Wisly-w-10-najgrozniejszych,wid,16005132,wiadomosc.html?ticaid=11b882> (23.06.2018).

dbają jedynie o spełnienie minimalnych wymogów, a nie zapewnienie odpowiedniego poziomu bezpieczeństwa, co czasami odbija się negatywnie na przebiegu danego wydarzenia.

W rozporządzeniu zawarta jest również informacja o obowiązkowej, elektronicznej identyfikacji osób przebywających na meczu odbywającym się w ramach trzech najwyższych lig. Obiekty, w których organizuje się takie mecze piłkarskie, wyposażone są w kompatybilne ze sobą elektroniczne systemy służące do identyfikacji osób, sprzedaży biletów oraz kontroli i weryfikacji informacji. Systemy te działają na podstawie informacji PESEL lub rodzaju, serii i numeru dokumentu potwierdzającego tożsamość uczestnika¹⁴.

Aby dokonać zakupu biletu na określony mecz odbywany w ramach trzech najważniejszych lig, należy posiadać tzw. Kartę Kibica. Do jej uzyskania niezbędne jest podanie danych, takich jak imię, nazwisko, numer PESEL, potwierdzonych przez okazanie dokumentu tożsamości, oraz aktualne zdjęcie.

Rys. 1. Przykładowa karta kibica

Źródło: <http://www.jagiellonia.pl/cms,36,karta-kibica.html>

W rozporządzeniu nie przewidziano więcej obligatoryjnych środków bezpieczeństwa. Ustawa wspomina jednak o zakazie stadionowym, który organizator może nałożyć na osoby łamiące przepisy obowiązujące podczas meczów. Dotyczą one między innymi zakazu wnoszenia środków pirotechnicznych, napojów alkoholowych, a także wykazywania agresywnych zachowań, rozbojów i niszczenia publicznego mienia oraz wtargnięcia na murawę podczas rozgrywek.

¹⁴ Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. - O bezpieczeństwie imprez masowych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1160, Dz.U. z 2018r. poz. 138, 310) art. 3, art. 6, art. 8, art. 13.

Finał Pucharu Polski 2018, błędy i incydenty

Puchar Polski w piłce nożnej mężczyzn odbywa się każdego roku, a jego organizatorem jest Polski Związek Piłki Nożnej pod patronatem Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej. W rozgrywkach tych może wziąć udział każda polska drużyna klubowa, niezależnie czy jest to klub amatorski, czy profesjonalny. Tryumfator Pucharu Polski uzyskuje możliwość gry w eliminacjach do Ligi Europy UEFA, a także uczestniczy w Superpucharze Polski, w którym rywalizuje z najlepszą drużyną Ekstraklasy. Finałowy mecz rozgrywany jest od 2013 roku na PGE Narodowym¹⁵.

2 maja 2018 roku w Warszawie odbył się finałowy mecz pomiędzy Arką Gdynia a Legią Warszawa. Zapowiadano „polskie święto piłki nożnej”, tymczasem zawody okazały się wielkim rozczarowaniem. Kibice obydwu drużyn zdołali dostać się na stadion ze środkami pirotechnicznymi, których używali w trakcie meczu. Już w pierwszych minutach meczu sympatycy Arki Gdynia użyli rac, zadymiając część sektorów. Kolejne ekscesy, tym razem ze strony fanatyków Legii Warszawa, miały miejsce w 57. minucie meczu, kiedy dym przesłonił praktycznie cały stadion. Z tego powodu arbiter spotkania zmuszony został do przerwania meczu na kilka minut. Pod koniec spotkania kibice przeciwnych drużyn skierowali przeciwko sobie środki pirotechniczne. Z sektora kibiców Arki wystrzelivano race w kierunku sektora Legii, jednak żadna z nich tam nie dotarła. Zamiast tego znalazła się na murawie, podczas gdy kolejna trafiła w element telebimu, a jeszcze inna podpaliła część dachu stadionu. Na szczęście ogień nie rozprzestrzenił się i zagaśł samoistnie¹⁶. Warto więc zastanowić się, jak, mimo ochrony zapewnionej przez wyspecjalizowane firmy ochroniarskie, dopuszczono do wniesienia nielegalnych środków na stadion.

Sprawa przestępczości stadionowej została przekazana do prokuratury, która korzystając z monitoringu stadionowego, indywidualnie będzie ścigać kibiców, którzy dopuścili się niedozwolonych czynów w trakcie trwania meczu. Sankcje nałożył także PZPN, jednak w tym przypadku ukarał kluby piłkarskie. Legia Warszawa otrzymała karę grzywny w wysokości 100 tysięcy złotych, natomiast Arka

¹⁵ *Finał Pucharu Polski, 2 maja 2018 roku*, <https://www.pgenarodowy.pl/strony-dodatkowe/wydarzenia/8682,final-pucharu-polski> (23.06.2018 r.).

¹⁶ *Skandal na Narodowym. Kibice odpalali race, jedna płonęła na iglicy*, <https://sport.tvn24.pl/pilka-nozna,105/skandaliczne-zachowanie-kibicow-arki-raca-zapalila-dach,834107.html> (23.06.2018 r.).

Gdynia, z racji tego, że to kibice tej drużyny rozpoczęli chuligańskie zachowanie, została ukarana następująco:

- kara zasadnicza zakazu rozgrywania meczów z udziałem publiczności w miejscowości, będącej siedzibą klubu, w rozgrywkach Pucharu Polski 2018/2019 w wymiarze jednego roku,
- kara zakazu wyjazdów zorganizowanych grup kibiców na mecze piłkarskie w rozgrywkach Pucharu Polski 2018/2019 w wymiarze jednego roku oraz w meczu o Superpuchar Polski w roku 2018 roku,
- kara zakazu wyjazdu zorganizowanych grup kibiców na mecze piłkarskie w rozgrywkach Ekstraklasy do końca 2018 roku,
- kara pieniężna w wysokości 200 tysięcy złotych¹⁷.

Rys. 2. Rozmieszczenie wejść kibiców na PGE Narodowy

Źródło: <https://sport.onet.pl>

Ilustracja zamieszczona powyżej przedstawia plan wejść na stadion. Od strony północnej numerem 10 została oznaczona bramka, przy której doszło do największych nieprawidłowości, zaniedbań oraz skandalicznych zachowań kibiców.

Pierwszym, fatalnym błędem organizacyjnym meczu było to, że służby zobowiązane do zapewnienia bezpieczeństwa zamiast otworzyć więcej bramek

¹⁷ PZPN wyznaczył kary po Finale Pucharu Polski, <https://sport.onet.pl/pilka-nozna/puchar-polski/pzpn-wyznaczy-l-kary-po-finale-pucharu-polski/9kgpgc9> (23.06.2018 r.).

w celu zmniejszenia tłumu, prowokowały jeszcze większe zagrożenie, zmniejszając ilość wejść¹⁸. Kolejnym błędem ze strony organizatorów było spóźnione wpuszczanie kibiców na stadion. Bramki według planu miały zostać otwarte o godzinie 10:00, a w rzeczywistości otworzono je około godziny 12:15, jak twierdzą świadkowie¹⁹. Prawdopodobnie to opóźnienie spowodowało ogromny napór tłumu, który w konsekwencji stał się bardzo niebezpieczny i pociągnął za sobą daleko idące skutki. Zwłaszcza, że w momencie, gdy mecz się zaczął, wpuszczano na stadion osoby bez szczegółowego przeszukania ani sprawdzenia biletu²⁰.

Zapewnianiem bezpieczeństwa na PGE Narodowym od 2012 roku zajmuje konsorcjum firm ochroniarskich: Grupa DSF, RR Security i P-W Jaguar²¹. Mimo to, podczas finału Pucharu Polski doszło do wielu błędów i zaniedbań. Mimo wyznaczonego miejsca kontroli, w którym ochroniarze zastosowali ręczne skanery wypożyczone z lotniska Chopina, wielu osobom udało się przedrzeć na stadion nawet bez sprawdzania biletów. Tłumaczono to napieraniem tłumu na bramy i brakiem kontroli nad zgromadzonymi. Taka sytuacja ukazuje brak organizacji i niekompetencję ochrony.

Masowe imprezy, zwłaszcza te sportowe, związane z dużą rywalizacją kibiców ligowych, przebiegają bez poważnych, zagrażających życiu incydentów tylko i wyłącznie dzięki „w miarę dobrej woli” kibiców. Mam tu na myśli, oczywiście, brak skłonności do zamachów na zgromadzonych uczestników, ponieważ także akty wandalizmu i agresji są złe i nielegalne. Jednak żyjemy w niebezpiecznych czasach, w których oprócz zorganizowanych grup terrorystycznych, przyznających się do zamachów w państwach Europy Zachodniej i USA, spotkać się można z „samotnymi wilkami”, którzy wykorzystują podobne zdarzenia do ataków na ludność cywilną. Sytuacja z finału między Legią a Arką pokazuje, że w napierającym tłumie, oprócz rac, mogła zostać przemyciona broń czy nawet materiały wybuchowe. Mimo że ten scenariusz wydaje się mało prawdopodobny, zważywszy

¹⁸ *Finał Pucharu Polski. Chaos pod bramą*, http://stadiony.net/aktualnosci/2018/05/final_pucharu_polski_chaos_pod_brama_10 (23.06.2018 r.).

¹⁹ *Organizacyjny skandal i „amatorka” PZPN*, <http://www.arkowcy.pl/arttykul/10994/organizacyjny-skandal-i-amatorka-pzpn.html> (23.06.2018 r.).

²⁰ *Cafe Futbol: Borek w mocnej rozmowie z rzeczniką PGE Narodowego*, <https://www.youtube.com/watch?v=i-2sHudLin0> (dostęp: 23.06.2018 r.).

²¹ *Grupa DSF, RR Security i P-W Jaguar zabezpieczą PGE Narodowy*, <http://grupadsf.pl/pge-narodowy-bezpieczny-dzieki-grupa-dsf-rr-security/> (04.07.2018 r.).

na dotychczasowe bezpieczeństwo w Polsce, osoby odpowiedzialne za ochronę obiektu i ludności cywilnej powinny przygotować się na każdą ewentualność. Uśpiona czujność i zaniedbanie może doprowadzić do tragedii.

Warto też dodać, że mimo że w ustawie o bezpieczeństwie z dnia 20 marca 2009 roku ściśle określone zostały normy prawne dotyczące między innymi wnoszenia na imprezę masową materiałów pirotechnicznych i ubioru utrudniającego ustalenie tożsamości danej jednostki, zasady te są często łamane. Niejednokrotnie zdarza się, że na trybunach niektórzy kibice ubierają kominiarki lub odpalają race. Tylko część z nich zostaje pociągnięta do odpowiedzialności, podobnie jak w przypadku osób usiłujących wnieść podane wcześniej niebezpieczne przedmioty na stadion. Mimo monitoringu i interwencji ochrony, wielu z nich unika kary (ustawa przewiduje grzywnę, ograniczenie lub pozbawienie wolności).

Systemy bezpieczeństwa, przynajmniej na najważniejszych polskich stadionach, podczas istotnych rozgrywek sportowych powinny zostać usprawnione przez wprowadzenie dodatkowych kontroli. Mowa tu o bramkach z wykrywaczami metali i sprawdzaniu każdego (nie wybiórczo) bagażu wnoszonego na teren stadionu. Dobrym pomysłem byłoby również wykorzystanie psów policyjnych, które wyczuwałyby proch lub materiały wybuchowe, jako kolejny środek prewencyjny. Kibice powinni zostać zobligowani do wcześniejszego stawienia się do kontroli, by uniknąć tworzenia się napierającego na bramę stadionu tłumu, a funkcjonariusze ochrony powinni zapoznać się z procedurami stosowanymi na meczach ligowych krajów Europy Zachodniej, wyczulonych na kwestie bezpieczeństwa, lub USA, gdzie funkcjonuje podobny system nie tylko na stadionach, lecz również w każdym obiekcie gromadzącym tłumy (muzea, galerie sztuki, promy wycieczkowe).

Bibliografia

Dudała J., *Fani-chuligani. Recz o polskich kibolach studium socjologiczne*, Wyd. Akademickie „Żak”, Warszawa 2004.

Parszowski S., A. Kruczyński A., *Imprezy masowe. Organizacja, bezpieczeństwo, dobre praktyki*, Difin, Warszawa 2015.

Tsoukala A., *Security Policies & Human Rights in European Football Stadia*, „Challenge – Liberty & Security” 5/2007.

Pływaczewski W., *Zorganizowane formy przestępstwa na tle zjawiska tzw. przestępczości stadionowej*, [w:] *Przestępczość stadionowa. Etimologia, fenomenologia, przeciwdziałanie zjawisku*, W. Pływaczewski, J. Kudrelek (red.), Szczepno 2010.

Akty prawne

Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. – Kodeks karny (Dz.U. z 1997 r., nr 88 poz. 553, ze zm.).

Ustawa z dnia 20 marca 2009 r. - O bezpieczeństwie imprez masowych (Dz. U. z 2017 r. poz. 1160, Dz.U. z 2018r. poz. 138, 310).

Strony internetowe

Bielecki M., *Ranking: fani Wisły w "10" najgroźniejszych* <http://sport.wp.pl/kat,77156,title,Ranking-fani-Wisly-w-10-najgrozniejszych,wid,16005132,wiadomosc.html?ticaid=11b882> (23.06.2018)

Cyrny W., *Brutalne zamieszki z udziałem polskich kiboli „Wprost”* 34/2013, <https://www.wprost.pl/413822/Brutalne-zamieszki-z-udzialem-polskich-kiboli> (23.06.2018 r.).

Mogielnicki P., *Reforma rozgrywek od sezonu 2008/09*, www.90minut.pl (20.06.2018).

Strona oficjalna Polskiego Związku Piłki Nożnej, <https://www.pzpn.pl> (23.06.2018 r.).

Final Pucharu Polski, 2 maja 2018 roku, <https://www.pgenarodowy.pl/strony-dodatkowe/wydarzenia/8682,final-pucharu-polski> (23.06.2018 r.).

Skandal na Narodowym. Kibice odpalali race, jedna płonęła na iglicy, <https://sport.tvn24.pl/pilka-nozna,105/skandaliczne-zachowanie-kibicow-arki-raca-zapalila-dach,834107.html> (23.06.2018 r.).

PZPN wyznaczył kary po Finale Pucharu Polski, <https://sport.onet.pl/pilka-nozna/puchar-polski/pzpn-wyznaczyl-kary-po-finale-pucharu-polski/9kgpgc9> (23.06.2018 r.).

Final Pucharu Polski. Chaos pod bramą, http://stadiony.net/aktualnosci/2018/05/final_pucharu_polski_chaos_pod_brama_10 (23.06.2018 r.).

Organizacyjny skandal i „amatorka” PZPN, <http://www.arkowcy.pl/artykul/10994/organizacyjny-skandal-i-amatorka-pzpn.html> (23.06.2018 r.).

Cafe Futbol: Borek w mocnej rozmowie z rzeczniczką PGE Narodowego, <https://www.youtube.com/watch?v=i-2sHudLin0> (dostęp: 23.06.2018 r.).

Grupa DSF, RR Security i P-W Jaguar zabezpieczą PGE Narodowy, <http://grupadsf.pl/pge-narodowy-bezpieczny-dzieki-grupa-dsf-rr-security/> (04.07.2018 r.).